

Ma dooneysaa inaad kala hadasho carruurta ltoobiya badbaadinta?

Markaa hagahani ayaa kugu haboon.

ETHIOPIA
HUB

Ma dooneysaa inaad kala hadasho carruurta Itoobiya badbaadinta?

**Markaa hagahani
ayaa kugu haboon.**

Tusmada

Soo-gaabin

ii

Ogow waxyaalo dhowr-ah si aad u bilowdo!

1

Ayaa loogu talagalay buuga Hagaha? 1

Waxyaalaha aad u baahantahay inaad ogaato ka hor intaadan bilaabin isticmaalka hagaha jeebka? 2

Muxuu kaa hagayaan buuga jeebka? 3

Waa Maxay Sababta Hagaha? 4

Sida loo isticmaalo buuga Hagaha? 5

Waa maxay sababta loogalahadlayo
caruurta badbaadinta?

6

Mabaadi'da asaasiga u ah kala hadlida
caruurta ee ku saabsan ilaalinta ilmaha

9

Sida caruurta loogala hadlo ilaalinta
ilmaha

11

Sida loo qeexo go'aanka ururka ee ka hortagga
waxyelada iyo ka jawaabista 12

Sida loo qeexo qeexitaannada
xadgudubka caruurta? 13

Maxaa dhacaya marka xiga: 21

calaamadaha xadgudubka oo loo helo
siidaynta

22

Agabka iyo llaha xogta

27

Soo-gaabbin

CBCM	Habka Cabashada Bulshada Ku Salaysan
CSO	Ururada bulshada rayidka ah
GBV	Shaqaqada kusaleesan Jinsiga
NGO	Hay'adaha aan dowliga ahayn
IASC	Guddiga Joogtada ah ee Hay'adaha
PSEA	Ilaalinta anfac kaga faa'ideysiga Galmada iyo Xadgudubka
RSH	Xarunta Taageerida
SEA	Anfac Kaga faa'ideysiga Galmada iyo Xad gudubka
SEAH	Awood ku Takrifalid, Xadgudubka iyo Dhibaateynta
UNCRC	Axdiga Qaramada Midoobay ee Xuquuqda Carruurta

Ogow waxyaalo dhowr-ah si aad u bilowdo!

Ayaa loogu talagalay buuga Hagaha?

Haddii qodobada hoos ku qeexan ku quseeyaan / ama hayadaada, markaa hagaha buuga adigaa laguugu talaalay.

Miyay ururkaaga bulshada rayidka (CSO) ama hayada-ha aan dowliga ahayn (NGO) gudaha Itoobiya la macaamilaan caruuerta xiliga mashaariicda ama adeeg-yada la qabanayo?

Ma waxaa tahay urur bulsho rayid ama qof ka tirsan urur aan dowli ahayn kaa oo la hadla bulshada, sidoo kale caruuerta kala hadla arimo ku saabsan mashruuc ama adeegyo kuwaas oo aad gudbineyso iyo in la hubiyo mashaariic kasta?

Tusmadan ama buuga jeebka waxaa isticmaali kara shaqaalahi Itoobiya kuwaa oo la tacaamula caruuerta si ay warbixino ugu gudbiyaan. Tusaalle, wuxuu noqon-karaa u qaabilsanaha xidhiidhka arimaha bulshada, u qaabilsanaha arimaha ilaalinta ama qabiir arimaha ilaalinta caruuerta.

Waa muhiim in dhammaan xubnaha shaqaalahi ee isticmaala hagahan oo la macaamila caruuerta iyo xubnaha bulshada ay helaan tababar ilaalin ah.

Waxyaalaha aad u baahantahay inaad ogaato ka hor intaadan bilaabin isticmaalka hagaha jeebka?

Kahor intaadan bilaabin, hubi in ururkaagu uu leeyahay waxyaalaha soo socda:

- Ilaalinta ama siyaasadda PSEA
- U qaabilsanaha illaalinta ama wax u dhigma
- Dhammaan shaqaalaha ay khusayso waxay heleen tababar ilaalin ah
- Hababka warbixinta bulshada ku salaysan aaya jira
- Khariidad goobaha adeegyada taageerada deegaanka ka jira (oo ay ku jiraan faahfaahinta xiriirka iwm.) iyo qorshe tixraac ah haddii aad u baahan tahay inaad u gudbiso dhibbanaha / badbaaday
- Hal/qaar shaqaale xirfad leh oo diyaar u ah inay la shaqeeyaan dhibbanayaasha/badbaadayaasha, oo ay ku jiraan carruurtu
- Helitaanka / liis baarayaal tababaran

Wixii faah faahin dheeri ah arimaha kor ku xusan, fadlan booqo Ilaalinta Ilaha iyo Xarunta Taageerada Itoobiya ama nagalasoo xidhiidh halkan.

Muxuu kaa hagayaan buuga jeebka?

Buugani waxaad ka helidoontaa warbixino iyo hagid ku saabsan sida loola hadlo caruurta iyo sharciga illaalinta caruurta. Waa in aan hubinno in CSO-yada iyo NGO-yada Itoobiya ay u sharxi karaan carruurta micnaha ilaalintu iyo waxa laga filayo shaqaalaha¹ iyo barnaamijiyada. Taas waxaa ka mid ah waxyaalo ku haboon iyo waxyaalo aan ku habooneyn shaqaalaha marka ay la tacaamulayaan caruurta iyo sida caruurtu u soo wargelinkaran haddii ay la kulmaan tacadi ama Qatar aay kala kulmaan CSOs iyo NGO-yada ka shaqeeya Itoobiya.

Buuga hagaha jeebka waxa uu qaadanayaan Qeexitaanka Qarammada Midoo-

bay ee Xuquuqda Carruurta (UNCRC) ee qeexidda ilmaha – qof ka yar da'da 18. Jamhuuriyadda Dimuqraadiga Federaalka ee Itoobiya waxay ansixisay habraac caalami ah iyo heer gobol oo muhiim ah sida Axdigaa Qarammada Midoobay ee Xuquuqda ee Carruurta (CRC), Axdigaa Afrika ee Xuquuqda iyo

Daryeelka Carruurta.

Isagoo la jaanqaadaya axdiyada la ansixiyay, waddanku wuxuu bixiyay tafaasiil ku saabsan dembiyada ciqaabta ah ee ka dhanka ah carruurta ee ku jira xeerka ciqaabta ee Itoobiya oo dib loo ansixiyay.

Hagaha wuxuu diirada saaraya sida loogala hadlo caruurta arimo kusaabsan tacadi, oo aay ku jirto anfac uga faaideysi galmo, midaa oo ay ku kacaan CSO ama NGO iyo shaqaalahooda². Iyadoo aysan ku jirin GBV (Shaqaaqada kusaleesan Jinsiga) ee ka dhexdhaca bulsha guud ahaan. Sidaa darteed, Dhammaan CSOs iyo NGOs la tacaamula caruurta waa in ay haystaan habraac warbixineed ka caruurta iyo inay awoodaan caruurta in ay soo gudbiyaan tacadiyada lagula kaco noocuu doono ha ahaadee (aay ku jiraan tacadi uu sababay qof ka tirsan bulshada).

¹Shaqale waxaa lagu qeexaa qof u shaqeeya CSO ama NGO haddii ay ahaan lahayd shaqaale (Waqtii buuxa ama dhiman), Tabarucayaal, Qandaraaslayaal, Layliyo, Boqdayaal, Qndaraas-hoosaadyo, Xiriyo, iwm

²Sida kor ku xusan

Waa Maxay Sababta Hagaha?

Shaqaalaha CSO iyo NGO-yada ee Itoobiya waxay u arkeen inay ku adag tahay inay carruurta kala hadlaan ilaalinta, gaar ahaan arrimaha kusaabsan ilaalinta ariam-ha xasaasiga ah sida xadgudubyada galmaada.

Xadgudubku maahan sababta waxa dhibbanaha ama badbaaduhu xidheen ama sida ay u udhaqmeen. Ma dhacayso sababtoo ah qofku wuxuu u baahan yahay inuu 'baro' ilmaha cashar. Xadgudubku wuu dhacaa sababtoo ah isku dheelitir la'aanta awoodda iyo qaab dhismeed awood u siinaya xubin ka tirsan shaqaalaha inuu sameeyo xadgudub ama barnaamij si xun loo qorsheeyay ama isgaarsiinta si ay waxyeelo u keento.

Tusaale:

- Shaqaale CSO³ wuu dhibaateyn karaa caruurta
- Qof ka tirsan bulshada, aay ku jiraan caruurta kale, way dhibaateyn karaan meelaha mashaa-riicda laga hirgaliyo. tusaale, In laga caawiyo caruurta in ay kadli karaan waxyaalaha aay qoysasku aysan sheegi karin; caruurta waxaa laga filayaa in ay ka qeyb galaan si Wadajir ah laakin, ma ahan inta ay ku guda jiraan ka qeybgalka howlaha barnaamijka.
- Qaybaha bulshada ama qoysasku way ku xad-gudbi karaan ilmaha iyaga oo ka jawaabaya arrimaha ay soo bandhigtay xidhiidhka CSO.

² Shaqaalaha CSO waxa ka mid ah qof kasta oo ay ku hawlan tahay CSO hadday tahay shaqaale ama iskoo wax u qabso, qandaraaslayaal, booodayaal, shuraakada dawladda.

Sida loo isticmaalo buuga Hagaha⁴?

Buugaan hagaha wuxuu u qeybsamaa afar qeybood:

- Maxay muhiim u tahay in lala hadlo carruurta? Qaybtani waxay ka hadlaysaa muhiimada ay leedahay ka hadalka ilaalinta carruurta iyo sidoo kale hubinta inaad diyaar u tahay.
- Mabaadi'da asaasiga ah marka laga hadlayo carruurta ilaalinta ilmaha. Qaybtan waxaa ku jira mabaadi'da loo baahan yahay in la raaco marka carruurta lala hadlayo.
- Sida carruurta loogala hadlo ilaalinta ilmaha. Qaybtani waxa ay ku siinaysaa hagis ku saabsan sida looga wadahadli karo ilaalinta carruurta carruurta. Tan waxa ku jira hagida ereyada si loo hubiyo inaad si wax ku ool ah ula xidihiidho noocyada kala duwan ee xadgudubka carruurta, waxa ururku samaynayo si loo ilaaliyo ammaankooda iyo in lagu dhiirigeliyo inay kor u qaadaan walaa-cyada.
- Sida loo ogaproject calaamadaha xadgudubka oo loo helo siidaynta. Qaybtani waxay ka caawisaa kuwa la hadlaya carruurta inay ogaproject calaamadaha xadgudubka ama ay helaan siidaynta (taas oo noqon karta wax caadi ah marka carruurta lagala hadlayo xadgudubka).

Aaladaha iyo agabka dhamaadka waxa ay taxayaan ilaha laxidhiidha iyo isku xidhka halkaas oo aad ka heli karto macluumaad dheeri ah (badankoodu waa Ingiriisiga)⁴.

⁴Hagaha jeebka waxa lagu heli doonaa Amxaari, Afaan Oromo, Tigrin iyo Soomaali. Noocyadani waxay noqon doonaan waxay leeyiihin qaybo la mid ah nooca Ingiriisiga.

Waa maxay sababta loogala hadlayo caruurta badbaadinta?

Kala had lida carruurta wax ku saabsan xadgudubka ubadka iyo ilaalinta ubadka waa muhiim si ay u ogaadaan waxa saxan iyo waxa khaldan iyo waxa laga filayo ururada bulshada rayidka ah. Carruurta waa in la siiyaa macluumaad ku habboon da'dooda si ay u fahmaan ("xogta ku habboon da'da"). Macluumaadka lala wadaagayo waxaa ka mid noqon kara:

- Maxaa loola jedaa xadgudub
- Cidda lala hadlayo
- Sida loo soo gudbiyo walaacyada ama dhacdooyinka
- Siyaabaha ay ku heli karaan adeegyada taageerada

Xusuusnow!

Xaalad kasta oo ku lug leh xadgudubka carruurta way ka duwan tahay cunug kastana si kala duwan ayuu uga jawaabaa.

Ha bilaabin inaad la hadasho carruurta ilaa ururkaagu aanu diyaar u ahayn inuu helo siidaynta, tusaale; waxa ay leedahay habab warbixineed oo la sameeyay.

Ha ka codsan shaqaalaha inay la hadlaan carruurta haddii aanay fahmin waxa xadgudubku yahay, iyo waxa ururkaagu uu samaynayo si uu u ilaaliyo carruurta.

Dad badan oo waaweyn ayaan kuu ogoleyn inay ka hadlaan arrimaha waxyeellada iyo xadgudubka carruurta. Itoobiya, caqijidada iyo dhaqamada dhaqanku waxay xoojin karaan tan. Mararka qaarkood, waxaan ka baqeynaa in carruurta aan lagu aamini karin inay si togan u maareeyaa macluu-maadka ku saabsan xadgudubka, galmeda iyo caafimaad-kooda taranka sidaas darteed waxaan ka fogaannaa inaan siino macluumaaadka ay u baahan yihiin marka ay koraan qaangaarnimada. Cadaymahaas⁵ ayaa muujiyay Carruurta oo aan la siin macluumaaadka da'da ku habboon marka ay ku koraan heerar koritaan oo kala duwan waxay saameyn kartaa iyaga.

Tusaale:

Carruurtu waxa laga yaabaa in ay koraan iyaga oo aan ka warqabin xadgudubka ilmaha iyo noocyadiisa kala duwan. Tani waxay kordhin kartaa halista xadgudubka iyo ka faa'i-daysiga. Markay carruurtu koraan, helitaankooda macluumaaadka way sii fidaysaa iyadoon loo eegin haddii aanu kala hadalno ilaalinta ilmaha iyo in kale. Waxay bilaabaan inay bartaan xadgudubyada ilo kala duwan. Iyaga oo aan xakamayn oo aan siin carruurta da'da ku habboon macluumaaadka saxda ah, carruurtu waxay heli karaan macluumaaad khaldan meelo kale. Tani waxay ka dhigi kartaa kuwo aad u nugul waxayna kordhin kartaa awood la'aantooda inay si waafi ah uga jawaabaan haddii xadgudub dhaco⁶.

Itoobiya, waxaa ka jira dhaqan aamusnaan iyo ceeb ku xeeran xadgudubka carruurta -gaar ahaan xadgudubka galmeda. Ururada qaar ayaa laga yaabaa inay ka caga jiidayaan inay aqoonsadaan arrimaha ilaalinta ubadka iyo/ama aanay samayn karin warbixino iyo habab jawaab celin ku filan.

---

⁵Xaashida Xaqiqda ee WHO ee ku saabsan Waxyeelaynta Ilmaha:
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

⁶Sida kor ku xusan

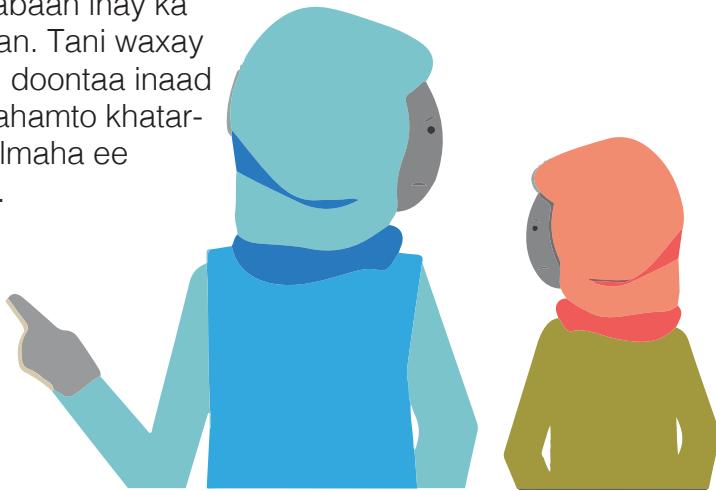
Arrimahan ayaa laga yaabaa inay gacan ka geysteen tirada yar ee kiisaska xadgudubka ee la soo sheegay. Haddii aan carruurta kala hadlin wax ku saabsan ilaalinta carruurta, waxaan halis u nahay sii wadida dhaqanka aamusnaanta iyo ceebta iyo halista carruurta ee xadgudubka iyo ku dhiirra-naada xad-gudbigu inuu sii wado xadgudubka.

Ka digtoonow!

Meelo badan oo Afrika ka mid ah marka carruurtu gaaraan heerka qaan-gaarnimada, gabdhaha iyo wiilasha inta badan waa la kala fogeeyaa. Iyadoo tani ay tahay istaraatiijiyad lagula tacaalayo si loo ilaaliyo gabdhaha gaar ahaan, loogana fogaado xadgudub-ka, dhaqankani wuxuu horumarin karaa ka saarista. Sidoo kale, kama hadlayso sababta asalka u ah dhammaan noocyada xadgudubyada: isku dheelitir la'aanta awoodda dadka iyo sida tan uu qof u istic-maalo qof kale si uu waxyelo u geysto. Sidaa awgeed waxa loo baahan yahay in laga taxadaro si aanay barnaamijyadaadu u dhamaanin xoojinta tan. Ka fiirso sida wiilasha iyo gabdhuhu u wada xiriiraan una kulmaan inta lagu jiro barnaamijyadaada. Hubi in ururkaagu aanu xoojinayn caqiidada xun ee ah in carruurta (gaar ahaan wiilasha) aan la aamini karin marka ay qaangaadhaan. Si kastaba ha ahaatee, sidoo kale xusuusnow in ka hadalka arrimaha xadgudubka iyo ilaalinta carruurta ay inta badan u baahan doonaan kooxo gaar ah oo gabdhaha iyo wiilasha ah si ay u dareemaan xoriyad inay ka hadlaan arrimaha. Macluumaad intaas ka badan, dhagsii halkan xaashida tilmaanta Barnamijka Barnaamija Badbaadinta RSH Ittoobiya.

Mabaadi'da asaasiga u ah kala hadlida carruurta ee ku saabsan ilaalinta ilmaha

- Tababarka. Hubi in xubinta shaqaalahaa ah ee hogaaミニ
naysa wada hadalka uu qaata tababar ilaalin ah. Fikrad
ahaan, tani waa inay ku jirtaa macluumaadka ku saabsan
ka-qaybgalka carruurta ama ilaalinta ilmaha.
- Deegaan badbaado leh. Fadhiyada ku qabo meel aanay
• jirin wax kala jeedin ah oo ay carruurtu ku dareemaan
raaxo. Ka fogow xaaladaha hal qof oo weyn iyo hal ilmo
oo keliya.
- Qarsoodi. Ku billow inaad sharaxdo waxa ay tahay sirta,
• dejinta xeerarka sirta, iyo ixtiraamka ra'yiga iyo aragtida
midba midka kale.
- Ka qaybqaadashada. Sii meel bannaan oo loogu talaga-
• lay carruurta ka soo jeeda asal kala duwan (sida diinta,
qowmiyadda, naafanimada) si ay uga hadlaan mawduu-
cyada oo ay u wadaagaan fikra-
daha siyaabo hal abuur leh -
haddii ay rabaan inay ka
qaybqaataan. Tani waxay
kaa caawin doontaa inaad
si fiican u fahamto khatar-
ta ilaalinta ilmaha ee
goobtaada.

- Kooxo kala duwan. Kala hadal xadgudubka galmada iyo noocyada kale ee xadgudubka carruurta ay isku da'da yihiin iyo jinsiga. Ha isku darin wiilal iyo gabdho wadajir ah iyo/ama isku-dhafan carruurta yaryar iyo kuwa waaweynba xitaa haddii ay isku jinsi yihiin.
- Da'da ku habboon. Isticmaal sawirro, sheekooyin, iyo tusaaleyaal ku habboon da'da ku habboon iyo kuwa ku habboon si loo xoojiyo waxbarashada
- Ka digtoonow dareenka. Ka digtoonow isbeddel kasta oo ku yimaadda shucuurta iyo, haddii loo baahdo, qaado nasasho ka dibna sii wad (haddii ay suurtagal tahay).
- Si joogto ah ula hadal. Qorshee inaad si joogto ah carruurta kala hadasho ilaalinta ilmaha. Wuxaan jadwal u samayn kartaa kalfadhiyadan, tusaale. qaybinta kasta ka hor, bishiiba mar, marka ilmuu ama waalidku ku biiro barnaamijka, iyo laba ilaa saddex jeer sannad kasta ka dib.
- Si habboon u hel wax kasta oo siidaynta ah. Wadahadala-da ku saabsan ilaalinta carruurta waxay soo dajin karaan xusuusta xadgudubka waxayna u horseedi kartaa carruurta inay ka warbixiyaan dhacdooyinka xadgudubka. Meesha ay tani dhacdo, sii raaxaysi degdeg ah ilmaha, dhegayso oo uga warbixi habka warbixinta ee ururkaaga.

Sida carruurta loogala hadlo ilaalinta ilmaha

Markaad sifayso ilaalinta ilmaha waxaad u baahan tahay inaad isticmaasho luuqad iyo erayo ay fahmi karaan kooxaha kala duwan ee caruurtu. Tani waa muhiim sababtoo ah waxaad u baahan doontaa caruur:

- Faham waxa ay tahay xadgudubka ilmaha iyo dhammaan noocyada xadgudubka ilmaha
- Fahmaan sida ay ururka uga go'an tahay in la ilaaliyo ammaankooda
- Fahmaan sida loo soo bandhigo walaac ama loo sheego haddii iyaga, saaxiibkood ama qof ay garanayaan la waxyeeleynayo

Xusuusnow!

U sharaxida xadgudubka carruurta, gaar ahaan xadgudubka gal moodka, carruurta way adkaan kartaa. Mararka qaarkood, iyadoo ku xiran da'dooda iyo heerka korriimadooda, carruurta waxaa laga yaabaa inay ku adkaato inay fahmaan. Had iyo jeer xasuuso mabaadi'da kor ku taxan marka aad wada hadlayso.

Xusuusnow!

Badbaadinta carruurtu waxay u eegtahay wax ka baxsan noocyada xadgudubka galmada. Badbaadinta carruurtu waxay tixgelisaa dhammaan noocyada waxyeellada, oo ay ku jiraan waxyeello jireed, xadgudub galmo, dhiig-miirasho, dhibaatayn, dayacaad, waxyeello dhaqaale iyo noocyada kale ee waxyeellada iyo xadgudubka ka dhanka ah carruurta.

Aad bay muhiim u tahay in dhammaan shaqaaluhu ogaadaan sida ilmaha looga heli karo siidaynta xadgudubka iyo waxa ku xiga ee lagu samaynayo macluumaadkaas.

Noqo mid loo soo dhowaan karo, saaxiibtinimo iyo dabacsanaan: Carruurtu waxay dareemaan nasasho marka qofka weyni uu la hadlayo iyagana uu yahay mid deggan, kalsoonni iyo saaxiibtinimo. Kalsoonida mashruuca, saaxiibtinimada iyo hab fudud marka lagala hadlayo ilaalinta ilmaha carruurta.

Sida loo qeexo go'aanka ururka ee ka hortagga waxyeelada iyo ka jawaabista

Ujeeddo: Carruurtu waxay xiiseeyaan inay ogaadaan qofka aad tahay iyo sababta aad ula hadlayso. Way fiicantahay inaad bilowdo inaad sharaxdo cidda aad tahay iyo ballan-qaadka ururkaaga.

Waxaa nalagu yeeraa ururka XX. Wuxaan la shaqey-naa [u isticmaal sida ku habboon: ragga / haweenka / bulshada / carruurta / dadka naafada ah iwm.] si aan u hubinno inay jiraan [geli sida ku habboon: biyaha / cuntada / dugsiga / fursadaha shaqada iwm. Wuxaan ka shaqayn doonaa goobtan bilaha 1X ee soo socda / sanadaha. Wuxaan la shaqaynaa urur kale oo la yidhaahdo XX.

Dhammaan ururadayada waxay halkan u joogaan inay ku caawiyaan. Wuxaan rabnaa in aan hubinno in dhammaan dadkeenna ay yihiin dad naxariis leh, oo aan kuula dhaqmin si caddaalad ah oo aan adiga iyo qof kale oo beeshaada ah aan waxyeello u geysan. Wuxaan ugu yeernaa ilaalintan waxayna ka dhigan tahay inaan rabno inaan ku ilaalinno ammaan. Waxa jira dhawr waxyaalood oo aanu samaynayno si aan ammaan kuugu ilaalino.

In aad tan kaala hadasho waa mid ka mid ah kuwaas. Waxaan sidoo kale kala hadli doonaa waalidkaa wixii ku saabsan rabitaanka inaad ku ilaalso badbaadada. Waxaanu tababarnay shaqaalaheenna si ay u fahmaan sida lagugu ilaalinayo ammaanka iyo waxa la samaynayo haddii ay adiga dan kaa leeyihiiin.”

Sida loo qeexo qeexitaannada xadgudubka carruurta

Ujeeddo: Qaybtani waxay ku siinaysaa talooyin kala duwan oo ku saabsan siyaabaha kala duwan ee aad u bilaabi karto wada hadalka kooxaha da'aha kala duwan.

Waxaa jira dhowr habab oo aad ku qeexi karto xadgudubka carruurta. Habka faa'iido leh ee lagu bilaabi karo wada hadalka carruurta waa in la isticmaalo sheeko ama jimicsi ka qaybqaadasho oo ku habboon kooxda da'da. Tusaalooyinka qaar waxaa ka mid ah⁷:

- Sawiridda jirka ("khariidadeynta jirka") iyo adeegsiga taas si looga hadlo dareenka carruurta iyo khatarta gaarka ah iyo arrimaha
- Bandhig faneedka ama riwaayadaha lagu muujinayo xaaladaha iyo noocyada dadka
- Sawirida bulsho ama meel bannaan, tusaale; goobta dugsiga/barnaamijka, iyo adeegsiga taas si looga hadlo meelaha ay carruurtu ku dareemaan ammaan badan iyo sababta

Waxa jira ilo badan oo ku saabsan ka qaybqaadashada oo lagu taxay dhamaadka hagahan.

Carruurta yaryar, waxaad ku bilaabi kartaa adigoo leh kuwan soo socda:

⁷Xaashida Xaqiqda ee WHO ee ku saabsan Waxyelaynta Ilmaha: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

"Ku xadgudubka wuxuu ku yimaadaa noocyoo badan. Xadgudubka waa marka uu qof ku sameeyo wax uu ku xumeeyo ama uu wax ku qaban waayo taasina ay keento in lagu dhaawaco. Tusaale ahaan, haddii uu qof ku garaaco, ku dhufuo, ama ku dhufuo, kuugu yeedho magacyo xun sida doqon ama aan waxtar lahayn, oo uu si xun kuugula dhaqmo qofka aad tahay, dhammaan waa noocyada xadgudubka, waana khalad."

Ama

Waxaad liis gareyn⁸ kartaa qaybaha xadgudubka oo waxaad waydiin kartaa carruurta haddii ay aqoonsan karaan dabeecadaha qayb kasta.

Ama

Itoobiya, qaar ka mid ah heesaha carruurta Axmaarada waxay faafiyaaan fikradaha afduubka carruurta iyo xiriirkaa aan habboonayn (da'da) sida "beza bebegaa" iyo "etemetete". Waxaad ka codsan kartaa carruurta inay ku heesaan heesta oo weydii inay gartaan fariinta aan habboonayn. U sharaxida carruurta in heesahani aanay habboonayn waxay ka caawin kartaa inay fahmaan oo ay xad u sameeyaan.

Qodobo dheeri ah oo faa'iido leh in la sameeyo:

"Qofna (marka laga reebo hooyadaa / aabbahaa / daryeelaha) waa inuu taabto ama rabo inuu arko xub-nahaaga gaarka ah. Sidoo kale waa khalad inay ku weydiyaan inaad aragto ama ku taabtaan kooda. Si kasta oo uu qof u sheego, tani waa khalad".

⁸Xadgudub galmo, dhiig-miirasho galmo, jireed, shucuur, dayacaad

"Haddii qof uu ku weydiyo inaad sameyso wax kugu dhibaya, ama aad ka dareento calooshaada inay wax khaldan yihin, markaa waxay u badan tahay, inay khalad tahay. Wuxaan sidoo kale dareemi kartaa cabsi iyo cabsi. Tani waa maskaxdaada oo kuu sheegaysa wax khaldan".

Markaad ka hadlayso xadgudubka galmo ee carruurta waaweyn (dhallinyarada), waxaad odhan kartaa:

"Waxaa laga yaabaa inaad hayso su'aalo ku saabsan jidhkaaga iyo xubnahaaga gaarka ah. Tani waa caadi. Wuxaan la hadli kartaa dhakhtar, macalin, xubin bulshada ka tirsan, waalid ama qof weyn oo aad ku kalsoon tahay oo aad ku kalsoon tahay inaad ku kalsoon tahay su'aalaha laga yaabo inaad qabtid."

"Waxaa laga yaabaa inaad taqaan qof raba inuu saaxiib gaar ah kuu noqdo: Waxa laga yaabaa inaad dareento in qofkani uu kugu 'fiican yahay' oo aanad doonayn inaad qofka ka cadhaysiiso marka uu ku weydiyo inaad samayso wax ku dareensiya raaxo-darro. Marka tani dhacdo, xusuusnow inaad leedahay doorasho, oo waa caadi inaad tiraahdo maya. Haddii qofkani yahay saaxiib dhab ah, way ixtiraami doonaan doorashadaada mana joojin doonaan saaxiibnimadaada. U sheeg waalidka ama qof aad ku kalsoon tahay haddii uu qofkani ku sii wado inuu ku weydiyo inaad sameyso waxyaabo aadan rabin ama uu bilaabo inuu kugu cabsi geliyo iyaga".

Xadgudubka shucuureed wuxuu noqon karaa mid kхиyaano leh, mararka qaarkood waxaa laga yaabaa in caruurtu garan waayaan. Si aad u sharaxdo xadgudubka niyadeed, dheh:

"Haddii uu qof kuugu yeero magacyo xun tusaale ahaan inaad tahay doqon ama aan waxtar lahayn, ama ku dareemo inaadan wax sax ah samayn karin, tani waa qalad. Haddii ay tani dhacdo, xasuusnoow in tani ay tahay nooc xadgudub. Ha rumaysan qofka. U sheeg qofka inuu khaldan yahay oo aanad ahayn waxa uu ku yidhaahdo waxaad tahay oo ka codso inuu joojiyo magacyadaada".

Sida looga hadlo waxa la sameeyo haddii carruurtu dareemaan inay halis ugu jiraan in lagu xadgudbo

Carruurtu waxay u baahan yihii inay fahmaan sida ay walaac ugu gudbiyaan ururka, waxayna sidoo kale u baahan yihii inay dareemaan kalsooni inay sidaas sameeyaan. Sida ugu fiican waxaad waydiin doontaa carruurta sida ay u jeelaan lahaayeen inay kuugu soo gudbiyaan welwelka (guji halkan ilaha RSH ee ku saabsan sida loo sameeyo habka cabashooyinka bulshada). Haddii aad haysatid hababkaas, waxaad u baahan tahay inaad caawiso carruurta si ay ugu raaxaystaan isticmaalkooda iyo kor u qaadida welwelka.

Maaha qaladkaaga:

"Si kasta oo laguugu sheego, yaa kuu sheegay ama waxaad u malaynayso inaad samaysay, xadgudubku marnaba khaladkaaga ma aha, mana aadan u qalmin. Waa wax iska caadi ah in aad dareento xanaaq, xanaaq, baqdin, iyo jahawareer marka qof ku dhaawaco. Waa caadi in aad ka shakido naftaada.

Laakin ha canaan naftaada hana ka werwerin waxa ay dadka kale qabaan ama haddii ay kaa xanaaqi doonaan. Xitaa haddii aad u malaynayso inaad wax khalad ah samaysay ama ay ahayd inaad si ka duwan wax u qabato, taasi waxba kama yeelayso inuu qof ku xumeeyo."

Dareen hanjabaad:

"Marka uu qof ku xumeeyo, waxay ku odhan karaan waxy-aabo ay ka mid yihiiin" waxaad tahay saaxiibkay, waan ku jeclahay. Tani waa sirtayada yar. Ama waxay odhan karaan "Haddii aad tahay saaxiibkay, waxaad ilaalin doontaa sir". Marar kale, waxaa laga yaabaa inay adeegsadaan hanjabaad sida "hadaad qof u sheegto, waalidkaa kuma jeclaan doono". Waxa kale oo laga yaabaa inay adeegsadaan marmarsiyo ay ka mid yihiiin diinta/dhaqanka sida "waa waajibkayga inaan ku tababaro/wax baro". Ha rumaysan iyaga! Kuwani waa kхиyaamo iyo been ay kuu sheegaan si ay u sii wadaan inay ku dhibaateeyaan oo ay wax xun kugu sameeyaan."

Mararka qaar, qof ayaa laga yaabaa inuu kuu sheego in haddii aad sameyso wax kasta oo ay ku weydiinayaan inaad sameyso, ama haddii aadan soo sheegin wax kasta oo ay kugu sameeyeen ama ku guuldareystaan, waxay siin doonaan waalidkaa cunto ama lacag. Waxa kale oo laga yaabaa in ay kuu sheegaan in haddii aad samayn waydo waxa ay kaa codsanayaan in waalidkaa dhibaato soo gaadho ama ay dadka u sheegaan in aad ka heshay wax kasta oo ay kugu sameeyaan oo aanay cidina ku rumaysanayn ama doonayn in ay ku caawiso.⁹

⁹ Da'da qaan-gaarnimada iyo marxaladda. Fahamka dunta dahabka ah ee isku xidha gabadha qaangaadhka ah ee adduunka oo dhan. 2017

Markay waxaas leeyihiiin, waan ogahay inaad cabsanaysaan, laakiin ha rumaysanina. Waxa ay kaliya kuu sheegayaan in ay kugu sameeyaaan waxa xun ee ay doonayaan in aad samayso ama si aanad cidna ugu sheegin waxyaalihii ay kugu sameeyeen ama ay ku fashilmeen. U sheeg waalidka ama qof weyn oo la aamini karo wax walba oo ay ku jiraan waxyaabaha ay sheegeen".

Talaabooyinka degdega ah:

"Waa caadi inaad u sheegto qof ku dhaawacaya inuu joojiyo oo aad rabto inaad baxdo. Haddii qof uu doonayo inuu taabto ama arko xubnahaaga gaarka ah ama uu ku weydiyo inaad taabato kooda ama uu sameeyo wax aadan ku qanacsanayn, waxaad u sheegi kartaa inaad rabto inaad musqusha gasho ama aad u baahan tahay inaad baxdo. Waxaad sidoo kale ku qaylin kartaa inaadan rabin inaad sameyso waxa ay ku weydiinayaan, u sheeg qofka inaad u sheegi doonto ururkooda ama qof weyn oo lagu kalsoon yahay. Isku day inaad orod haddii aad awooddo ama aad u baahan tahay".

"Mararka qaar, marka xad-gudbigu rabo inuu ku xumeyyo, waxaa laga yaabaa inay ku bilaabaan inay ka hadlaan jidhkaaga, waxay ku odhan doonaan sida aad u qurux badan tahay, sida ay kuu jecel yihiin ama sida ay u rabaan inay noqdaan saaxiibkaaga gaarka ah. Mararka qaarkood marka ay ku ag socdaan, waxaa laga yaabaa inay cadayaan ama taabtaan naaskaada oo ay yiraahdaan tani waa qalad. Haddii ay tani dhacdo, xusuusnow in tani ay khalad tahay, oo ay rabaan inay ku dhaawacaan. U sheeg inaadan jeclayn oo aad u sheegi doonto. Ka fogow iyaga oo u sheeg qof weyn oo lagu kalsoon yahay. Hubi inaadan waligaa kaligaa la joogin, haddii ay ku weydiyaan inaad meel kala kulanto, ha tagin (xitaa haddii aad la joogto saaxiib doonaya inuu ku raaco) laakiin u sheeg qof weyn oo aad ku kalsoon tahay."

Kor u qaadista walaaca:

"Mar walba u sheeg qof aad ku kalsoon tahay. Qofkani waxa uu noqon karaa hooyadaa, aabahaa, macalinkaaga ama xubin ka mid ah shaqaalaha urukayaga". U sheeg carruurta in qof weyn oo la aamini karo uusan macnaheedu ahayn xubin qoyska ka mid ah. Qofka weyn ee lagu kalsoon yahay waa qof aad la hadli karto marka aad u baahan tahay caawi-mo, kani wuxuu noqon karaa qof hore ku caawiyay iyo/ama qof ku dareensiya ammaan".

"Haddii aad u sheegto qof ku xumeyya, dhib kuma geli doontid. Haddi aad dareento in aad dhibaato ku qabi doonto hadii aad u sheegto qof ku xumeyya, raadso qof weyn oo aad ku kalsoontahay, codso in aad la hadasho qofka si gaar ah una sharax waxa dhacay si aad u dareento. Waxaa muhiim ah in ururka xadgudubka geystay ay ogaadaan si ay u cizaabi karaan, markaa markaad qof weyn u sheegto, qofka weyn ayaa ku qasbanaan doona inuu u sheego ururka".

Carruurta heli karta telefoonada, gaar ahaan carruurta da'doodu u dhaxayso 15-17, waxaad siin kartaa kelmad kood si ay ula wadaagaan qof weyn oo ay ku kalsoon yihin oo aad kula heshiyyaan qofka weyn in loo isticmaali doono kaliya marka ay dareemaan raaxo-darro ama xaalad aan ammaan ahayn oo ay rabaan in la soo qaado.

¹⁰ Daa'imman nageenyuman isaani eegame. Namoota gurguddoo amanamoo adaan baasuu. https://www.safesecurekids.org/sites/default/files/SSK-Identifying%20Trusted%20Adults_VD.pdf

"Haddii ay ammaan tahay in sidaas la sameeyo, waxaad si qarsoodi ah u diri kartaa fariin qoraal ah ama waxaad garaaci kartaa qof weyn oo aad aaminsan tahay oo aad ku dhejin kartaa afhayeenk. Markaad sameyso, waxaad dhihi kartaa ereyga koodka ama haddii aysan jirin, ku celi erayada 'maya', 'jooji', sidoo kale sheeg meesha aad joogto si uu qofku u ogaado inaad dhibaato ku jirto oo uu kuugu iman karo.

Ka warbixinta walaac ku saabsan ilmo kale:

"Haddii aad ka shakisan tahay in ilmo kale uu waxyeello u geystay qof ka tirsan ururka, taas u sheeg qof weyn oo aad aaminsan tahay. Mararka qaarkood, ilmuu waa laga yaabaa inuu cabsado ama awoodi waayo inuu wax sheego oo haddii aad soo sheegto, waxaad caawinaysaa isaga ama iyada. Waxaad sidoo kale ku dhiirigelin kartaa qofka inuu soo sheego. Ha u sheegin asxaabtaada sababtoo ah waxaa laga yaabaa inaysan sir qarin karin ama waxay ku majaajiloodaan qofka, taasina waxay qofka sii kordhinaysaa murugo iyo dhaawac. Ku hay naftaada oo ku kalsoonow in qofka weyni uu samayn doono waxa saxda ah.

.Maxaa dhacaya marka xiga:

"Marka aad u sheegto qof weyn ama ururka, ururku wuxuu ilaalin doonaa warbixinta si qarsoodi ah. Waxay isku dayi doonaan inay fahmaan xaaladda oo ay qaataan go'aanka lagama maarmaanka ah. Tan waxa ku jiri kara in aan kula hadlo."

Xiritaanka doodda:

"Waan ogahay in ay adagtahay in aad hadasho marka uu qof ku xumeeyo ama uu ku xad-gudbo, waxaa laga yaabaa in aad ka cabsato ama aad ka cabsato waxa dhici doona. Xusuusnow inaadan keligaa ahayn, oo aad leeda-hay dad ku daneeya. Had iyo jeer xasuusnoow in aanay khaladkaaga ahayn, mar kasta oo aad warbixiso, qof ayaa isku dayi doona inuu ku caawiyo". gargaaruu yaala".

Xusuusnow!

Dhammaadka ayaa muhiim u ah sida bilowga. Waa inaadan ku degdegin inaad jirtid oo aad ficol sameyso. Isdeji! U mahadceli carruurta ka qayb qaada-shadooda oo hubi/weydii haddii ay wax su'aal ah kuu qabaan ama wax ay ku sheegaan. Waxaa lagugula talinayaa inaad sidoo kale siiso faahfaahinta xiriirka adiga/goobta ilaalinta ama habka warbixinta ee ururka.

Sida loo ogaa calaamadaha xadgudubka oo loo helo siidaynta

Ujeeddo: Tan adigaa iska leh, xirfadle ahaan! Qaybtani waxay ku siinaysaa tilmaamo aad ku ogaan karto marka ay wax khaldan yihiiin, waxa la yidhaahdo iyo waxa aan la odhan.

Waa muhiim in shaqaalaha CSO ay ka warqabaan khatara-ha ilaalinta ilmaha iyo inay ogadaan haddii xadgudub dhacay. Badana carruurtu waxay shaaca ka qaadaan xadgudubka inta lagu jiro doodaha ku saabsan xadgudubka iyo ilaalinta. Shaqaaluhu waxa kale oo laga yaabaa in ay welwel ka qabaan dabeecadda carruurta ama calaamado kale oo muujinaya in ilmaha lagu xadgudbay.¹¹

Talo: Xidhiidhinta

ilaalinta ilmaha
waxa laga
yaabaa inay
noqoto mid hal mar
ah ama aan joogto
ahayn. Iyadoo ay taasi jirto, ka
warqabka hab-dhaqanka
carruurta ayaa muhiim ah. Ka
digtoonow hab-dhaqanka
carruurta oo had iyo jeer
ixtiraam dareenkaaga.

¹¹Laga soo qaatay Caawinta Xadgudubka Ilmaha Calaamadaha Xadgudubka Galmada ee ubadka waa inaan ogaanaa. www.nneca.org.uk

Calaamadaha xadgudubka:

- Muujinaya cabsi meel aanay markii hore lagu muujin. Meesha ay tani dhacdo¹², si degdeg ah u dhaqan xitaa haddii uu qofku yahay qof weyn oo 'la aamin karoo' oo ka mid ah shaqaalahaaga
- Lacag iyo/ama hadiyado aan la macnayn karin ama ka hadal saaxiib cusub/si qarsoodi ah
- Xiisaha cusub ee walxaha galmaada, sawirada, istic-maalika ereyada galmaada ee ka baxsan dabeecadda
- Isbeddel degdeg ah oo ku yimaada dabeecadda iyo/ama shakhsiyadda, tusaale; dagaal qaadasho, noqosho ku dheggan, mashquulin, dib u gurasho ama fogaansho
- Dharka iyo muuqaalka oo aan la macnayn karin, tusaale; u labistaan si ka sii kicin ah, ama xishood badan

Xanuun markaad musquusha aadayso

- Dhaawac aan la garanayn oo jidhka ah, indhaha oo barara, calamadaha dhabarka, lugaha, gacmaha iwm
- In ay noqdaan kuwo la fogaanayo, oo ay kaligood is hayaan, oo aan doonayn in ay la ciyaaraan asxaabtoo-da
- Had iyo jeer raadinta ogolaanshaha, oo aan hubin naftooda, shakiga naftooda iyo/ama awoodin in ay go'aano sahlan naftooda gaaraan

Haddii aad kala hadasho calaamadaha xadgudubka carruurta, la wadaag calaamadaha oo arag haddii ay hayaan tusaaleyaal kale oo ay ku daraan. Ku dhiirigeli carruurta inay soo sheegaan haddii ay arkaan calaamadaha xadgudubka ee carruurta kale, oo ay ku jiraan carruurta yaryar.

¹²Sida looga jawaabo (waxa la yidhaahdo oo la sameeyo) warbixinta ilaalinta ayaa lagaga hadlay qaybta saddexaad.

Haddii aad hesho siidaynta xadgudubka markaad kala hadlayso carruurta xadgudubka iyo ilaalinta:

<i>Samee</i>	<i>Ha sameyn</i>
<p>Gee meel nabdoon. Had iyo jeer kala hadal dhacdo xad-gudbiyeed ilmo halkaas oo aysan jiri doonin carqaladeyn iyo meel bannaan oo raaxo leh oo qarsoodi ah.</p> <p>Haddii ilmuuhu kuugu soo dhawaado meel aad ogtahay inay dhici karto inay carqaladi ka jirto, u sharax ilmaha sababta aad ugu baahan tahay inaad u guurto meel kale.</p> <p>Tusaale ahaan, dheh: “Waad ku mahadsan tahay inaad tan ii sheegtay. Wuxuu aad ii sheegayo si dhab ah ayaan u qaadanayaa waxaanan jeelaan lahaa in aan ku siiyo dareenkayga oo dhan. Oo sidaas daraaddeed, waxaan doonayaa inaan u dhaqaaqno (xuso meesha). Taasi sax ma kula hayah?</p>	<p>Diid in xadgudubku dhacay Tani waa falcelin caadi ah marka la dhegeysanayo ilmo kuu sheegaya xadgudub ka dhacay ururkaaga.</p> <p>Ixtiraam ubadka adiga oo dhegaysanaya waxay odhanayaan.</p> <p>Tusaale ahaan, dheh: “Waad ku mahadsan tahay inaad tan ii sheegtay. Aad baad ugu dhiiran tahay inaad ii sheegto. Waan ku rumaysnahay oo waxan u qaadan doonaa si dhab ah.”</p>
<p>Bixi dammaanad, noqo mid taageerta oo aan xukun lahayn. Tusaale ahaan, dheh: “Waad ku mahadsan tahay inaad ii sheegtay. Waxaan aaminsanahay waxaad ii sheegtay, waxaan ku dadaali doonaa inaan ku caawiyo”.</p>	<p>Kala xidhiidh shoogga, cabsi-da, ama naxdinta ku saabsan shay kasta oo la shaaciyo xitaa haddii waxa aad maglayso ay tahay wax laga naxo. Haddii aad sameyso, ilmuuhu wuu dooran doonaa kan. Waxaad u baahan tahay inaad had iyo jeer qorsheyso kalsooni iyo taageero.</p>

<i>Samee</i>	<i>Ha sameyn</i>
<p>Si degan u ilaali, u muuqo mid kalsooni leh, oo ilaali xidhiidhka indhaha. Dhammaan kuwan waa tilmaamo aan afka ahayn oo gudbiya kalsoonida, hubinta iyo dhiirigelinta kalsoonida wakhtiga ay u badan tahay in ilmuhu dareemayo ammaan darro iyo jahawareer. Tusaale ahaan, dheh" waxaad samaynaysaa wax sax ah. Waxaan sameyn doonaa wixii aan awoodo si aan ku caawiyo. Wax sax ah ayaad ii sheegtay.</p>	<p>Go'aan qaado, had iyo jeer la xiriir taageero.</p>
<p>Si taxadar leh u dhegeyso oo ha samayn mallo. Waa muhiim in aad dhegay-sato wax ka badan hadalka marxaladdan. U ogolow ilmaha inuu dejijo xawaara-ha oo uu isticmaalo ereyo iyo luqad ay ku qanacsan yihiin.</p>	<p>Weydii ilmaha. Tani waa falcelin caadi ah, rabitaankeena, mararka qaarkood waxaan bilownaa inaan weydiino su'aalo badan. Iska ilaali inaad tan sameyso maxaa yeelay waxaa laga yaabaa inay jahawareerto ilmaha oo ku adkeynayso inay dib u sheegaan dhacdada. Sidoo kale, waa in ay su'aalo ku weydiyaan oo kaliya goob ilaalinta ama xirfadle adeeg kale. Iska ilaali inaad weydiiso cunuga inuu la wadaago sheekadooda waqtii ka badan intii loo baahnaa. Ha ku degdegin ilmaha hana u qaadan inaad garanayso waxa isaga/iyada ay ku dhow yihiiin inay sheegaan.</p>

After the conversation with the child and you have documented what has been said, you will need to act immediately and report through your organisation's reporting process.

<i>Raawwadhu</i>	<i>Hin raawwatin</i>
<p>Ku xaddid su'aalahaaga si aad u hesho xaqiyooyinka aad u baahan tahay.</p> <p>Tusaale ahaan, dheh:</p> <p>"maxaa dhacay? Goorma ayay dhacday? Halkee ka dhacday? Yaa sameeyay?</p> <p>Sidee ku garanaysaa iyaga?"</p> <p>Su'aalahaan ayaa kugu filan si aad u hesho macluu-maadka loo baahan yahay si aad wax ugu gudbiso tallaabada xigta.</p>	<p>Balan qaad Weligaa ha ballan qaadin inaadan cidna u sheegin wawa laguu sheegay.</p> <p>Taa beddelkeeda waxaad tidhaahdaa:</p> <p>"Waad ku mahadsan tahay inaad tan ii sheegtay"</p> <p>dabadeed sii wad inaad u sheegto ilmaha waxa ku xiga iyo cidda aad u baahan tahay inaad la hadasho. Sidan, ilmuu aad buu kuugu aam-nayaa oo wuu fahmi karaa waxa xiga.</p>
<p>Had iyo jeer xasuuso inaad dukumeenti sameyso, tani waxay kaa ilaalin doontaa inaad waydiiso ilmaha inuu ku celiyo wixii hore loo sheegay.</p>	

Ka dib wadahadalka ilmaha oo aad diiwaangelisay waxa la sheegay, waxaad u baahan doontaa inaad isla markiiba wax ka qabato oo aad ka warbixiso habka warbixinta ee ururkaaga.

Agabka iyo Ilaha xogta

Ilaalinta Caruurta

Hay'ada Badbaadinta Caruurta(Save The Children):

https://www.savethechildren.net/sites/www.savethechildren.net/files/SCI_HR_POL_Child%20Safeguarding%20External%20Policy_EN.docx.pdf

Badbaadinta Caruurta UNICEF:

<https://www.unicef.org/protection>

Xarunta Khayriyada ee Itoobiya: Sugida Amniga Caruurta-
Ilaalinta aasaasiga ah

<https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/KCS%20Standards%202%20Pager%20AK.pdf>

Warbixinada aasaasiga eek u saabsan ilaalinta caruurta,
guji halkan:

<https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/KCS%20Standards%202%20Pager%20AK.pdf>

Warbixinno dheeri ah sida loo diyaariyo barnaamijyo ilaalin-
ta Itoobiya, ka aqriso halkan

<https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2020-12/RSH%20Safeguarding%20Journey%20Intro%20Slides-compressed.pdf>

Sida Caruurta Warbixin looga tabiyo

Caruur caawiye. Sida loola tacaamulo gudbinta: <https://www.childhelp.org/story-resource-center/handling-child-abuse-disclosures/>

Ka jawaabid tacadi:

<https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/responding-report-sexual-exploitation-abuse-or-sexual-harassment-nigeria>

Tixraacid adeegyada Taageerida

Ka falcelinta SRGBV ee Itoobiya:

<https://www.unicef.org/ethiopia/media/1366/file/Addressing%20SRGBV%20in%20Ethiopia.%20A%20scoping%20study%20of%20policy%20and%20practice%20to%20reduce%20gender-based%20violence.pdf>

Jaantuska maareynta Kiisaska:

<https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/case-handling-flow-chart-nigeria>

Ogolaansho iyo Sirta:

<https://safeguardingsupporthub.org/multimedia/consent-and-confidentiality-nigeria>

Ka Qaybgalka Caruurta

Badbaadinta carruurta, qalabayn waxqabadka ka qaybqa-adashada:

<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/child-and-youth-friendly-participatory-action-research-toolkit>

Badbaadinta carruurta, baahyaha aasaasiga oo micna u yeela ka qaybgalka carruurta:

<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/nine-basic-requirements-meaningful-and-ethical-childrens-participation>

Badbaadinta carruurta, Ka qaybgalinta caruurta falan-qeynta, Qorshaynta iyo Naqshadeynta Barnaamijada:

<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/childrens-participation-analysis-planning-and-design-programmes-guide-save-children-staff>

Shuruucda La Xiriirka Carruurta

Xarunta Kheyraadka ee Badbaadinta Carruurta. La Xidhi-idhka Caruuerta: Mabaadi'da iyo Dhaqanka lagu Kobciyo, Lagu Dhiirigeliyo, Lagu Farxo, Wax Baro oo lagu bogsiiyo. 2011:

<https://resourcecentre.savethechildren.net/library/communicating-children-principles-and-practices-nurture-inspire-excite-educate-and-heal>

Kala Hadlida Carruurta Xadgudubka
Hadda jooj! Baaxadda xadgudubka galmaada ee ubadka:

<https://www.stopitnow.org/faq/the-scope-of-child-sexual-abuse-definition-and-fact-sheet>

Tallooyin ku saabsan kala hadlida carruurta xadgudubka:

<https://ovc.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh226/files/pubs/helpseries/pdfs/CATipSheet.pdf>

Hagaha Itoobiya PSEA:

https://ethiopia.safeguardingsupporthub.org/sites/default/files/2021-06/3.1.1_PSEA_IASC%20Six%20Core%20Principles_A5_English.pdf

Wacyigelinta Bulshada iyo Dhaqanka si wax looga qabto Rabshadaha ka dhanka ah Carruurta. UNICEF, 2020:
<https://www.unicef.org/media/97721/file>

Calaamadaha lagu garto xadgudubka carruurta
Sida lagu ogaankaro in carruur lagu xadgudbay:

https://www.stopitnow.org/sites/default/files/documents/-files/warning_signs_child_behaviors_1.pdf

Sida loo aqoonsado Ku-xadgudbayaasha:
<https://www.rainn.org/articles/child-sexual-abuse>

Naafanimada iyo ka mid noqoshadda

Hagaha illaalinta Naafanimada iyo ka mid noqoshada:

https://resourcecentre.savethechildren.net/node/19086/pdf/disability_inclusive_child_safeguarding_guidelines_able_child_africa_save_the_children_2021-seah.pdf

Habka Cabashada Bulshada Ku Salaysan

How to Design and Manage Community-based Complaints Mechanisms (CBCM) | Safeguarding Resource and Support Hub (safeguardingsupporthub.org)

Adeega warbixinta iyo gudbinta Ittoobiya

Warbixin (SEA qaybta gargaarka)	Barnaamijka Cunada Aduunka (WFP) Qatka Telefonka: 6063 wicitaan iyo 6065 Fariin qoraaleed	Isniinta ilaa Khamiista: 8:30 - 17:00 Jimcaha: 8:30 - 13:30	Af Amxar
Helitaanka taageerada la-talinta	Setawee'ts Alegnta Qatka Tele-fonka: 6388	Isniinta ilaa Jimcaha: 9:00 - 12:00 14:00 - 17:00	Af Amxar
Helitaanka adeegyada caafimaadka taranka iyo taageerada la-talinta	Marie Stopes Qat Telefon Caalami: 8044	Isniinta ilaa Jimcaha: 9:00 - 12:00 14:00 - 17:00	Luuqado badan oo ay ku jirto luuqada Af Tikreega

Communicating with children About Safeguarding

In Ethiopia

ETHIOPIA
HUB

